

UNSCR 1325 i FN:s fredsoperationer

Har implementeringen av gender mainstreaming som norm
ökat över tid?

Abstrakt

Hur har UNSCR 1325, definierat som gender mainstreaming som en norm, implementerats i de tidigare stadierna av UNMISS respektive UNMIL? Uppsatsen utför en komparativ studie mellan två av FN:s fredsoperationer och använder normteori för att undersöka om en tidsspann på åtta år har en betydelse för normens retoriska och praktiska implementering i fredsoperationerna. Genom att examinera § 4, § 5 och § 13 i UNSCR 1325 i fredsoperationerna har vi dragit slutsatsen att båda fallen är i steg 2 i normens livscykel men att UNMISS visar på en större grad av gender mainstreaming än UNMIL. Detta antyder att tid har spelat en roll i utvecklingen av normen men att den övergripande skillnaden mellan fallen är minimal. Retoriken är därmed mer framträdande än i praktiken och ytterligare tid kan behövas för att förflytta normen till steg 3. Utmaningar med UNSCR 1325:s implementering kvarstår.

Nyckelord: UNMIL, UNMISS, gender mainstreaming, FN, UNSCR 1325, normteori, DDR

Antal ord: 7 885

Innehållsförteckning

Abbreviationer	1
1 Inledning.....	2
2 Teori & tidigare forskning.....	4
2.1 Tidigare forskning.....	4
2.2 Teori.....	4
2.2.1 Gender mainstreaming.....	4
2.2.2 Normteori.....	6
3 Forskningsdesign & metod.....	8
3.1 Operationalisering.....	8
3.2 Material.....	10
4 Analys- & resultatdel	12
4.1 Resultat.....	12
4.1.1 Paragraf 5: Resolutionerna.....	12
4.1.2 Paragraf 4: Könsfördelning på fältet.....	17
4.1.3 Paragraf 13: Avväpning, demobilisering och återanpassning.....	22
4.2 Analys.....	25
4.2.1 Paragraf 5.....	25
4.2.2 Paragraf 4.....	26
4.2.3 Paragraf 13.....	28
4.3 Slutsats.....	30
Referenser.....	31

Abbreviationer

FN	Förenta nationerna
UNSCR 1325	United Nations Security Council resolution 1325
UNSCR 1509	United Nations Security Council resolution 1509
UNSCR 1996	United Nations Security Council resolution 1996
UNMIL	United Nations Mission in Liberia
UNMISS	United Nations Mission in South Sudan
ECOSOC	United Nations Economic and Social Council
UN Women	United Nations Women
UN Family	United Nations Family
DD	disarmament and demobilisation (svensk översättning: avvapning och demobilisering)
DDR	(svensk översättning: avvapning, demobilisering och återanpassning)
DDRR	disarmament, demobilisation, reintegration and rehabilitation (svensk översättning: avvapning, demobilisering, återanpassning och rehabilitering)
UNDP	United Nations Development Program
UNDDR	United Nations Disarmament, Demobilisation and Reintegration
TDRP	Transitional Demobilisation and Reintegration Program

1 Inledning

Den 31 oktober år 2000 antogs en resolution av FN:s säkerhetsråd vid benämningen resolution 1325 (UNSCR 1325) som behandlar framförallt kvinnors säkerhet och delaktighet inom fredsprocesser och konflikthantering. UNSCR 1325 ses på många håll som en milstolpe för gender mainstreaming och jämställdhet mellan könen inom internationell konflikthantering samt postkonfliktuellt arbete, eftersom den uppmanade FN att åta ett jämställdhetsperspektiv på sina freds- och säkerhetsoperationer (Barnes – Olonisakin, 2011, s. 3).

Vid det liberianska inbördeskrigets slut år 2003 röstade säkerhetsrådet igenom en resolution kallad UNSCR 1509. Denna resolution innebar ett mandat hos FN att påbörja fredsoperationen UNMIL med syftet att underlätta Liberias övergång till fred, förespråka mänskliga rättigheter samt att stabilisera området (Karim – Beardsley, 2017, s. 62-63). Wamai menar att fredsarbetet i Liberia var den första operationen inom FN som hade tydliga mandat att arbeta med implementeringen av UNSCR 1325, men att hinder fanns (2011, s. 52-53).

Som en konsekvens av Sydsudans utropade självständighet röstade säkerhetsrådet åtta år senare igenom UNSCR 1996 (2011), där fredsoperationen UNMISS deklarerades för att kunna öka graden av en fredlig övergång (Karim – Beardsley, 2017, s. 62). UNMISS mandat begränsades till att vara internt inom Sydsudan och huvuduppgifterna var att stödja den sydsudanska regeringen att bygga stabila institutioner och att skydda befolkningen från att bli våldsoffer (de Coning – Da Costa, 2014, s. 2).

När UNMIL påbörjades hade UNSCR 1325 funnits i tre år, och när UNMISS startade hade den funnits i elva år. Har de åtta år som gick mellan starten hos UNMIL och UNMISS haft någon betydelse för i vilken utsträckning UNSCR 1325 haft inflytande hos fredsarbetet? Har gender mainstreaming som norm fått större inflytande under denna period? Uppsatsens syfte är att undersöka huruvida implementeringen av gender mainstreaming som norm har ökat över tid i FN:s fredsoperationer. För att besvara syftet kommer följande frågeställning att besvaras:

- Hur har UNSCR 1325 som norm implementerats i det tidiga stadiet hos UNMIL respektive UNMISS?

Det som kommer undersökas är huruvida UNSCR 1325 åtar ett jämställdhetsperspektiv inom fredsoperationer för att kunna utforska hur gender mainstreaming som en effekt av resolutionen syns i retorik och praktik, det vill säga inom FN:s fredsbevarande insatser. Genom det komparativa metodvalet där två utav FN:s fredsoperationer – UNMIL och UNMISS – kommer att undersökas och jämföras genom gender mainstreaming som teoretiskt ramverk, kan uppsatsen bidra till en ny inblick på forskningsområdet. Genom att använda normteori innebär den komparativa metoden även en möjlighet att sätta UNSCR 1325 i en normkontext, där tidsskillnad kan användas som förklaringsfaktor till eventuell ökad implementering av gender mainstreaming. Fallstudierna används som verktyg för att undersöka vart gender mainstreaming befinner sig inom norm-livscykeln med utgångspunkt i Finnemores och Sikkinks forskning från 1998, och huruvida det går att urskilja en skillnad kring vart normen befann sig under UNMIL:s tidiga stadie respektive starten av UNMISS. Detta sker i syfte att undersöka hur väl UNSCR 1325 har etablerats från det att den antogs som resolution år 2000. Fallstudierna ämnar dessutom att undersöka huruvida utformning av operationer påverkar kvinnors deltagande inom FN:s fredsbevarande arbete i form av representation och könsfördelning, hur kvinnor inkluderas på agendan samt jämställdhet inom avvärpning, demobilisering och återanpassning.

Uppsatsen besitter dessutom en utomvetenskaplig relevans då FN som ett internationellt verksamt organ förfogar över ett stort inflytande hos människors vardag på en global arena. En utvärdering av deras arbete skulle därav kunna bidra till utveckling och effektivisering av deras projekt och program, samt ett sätt belysa kvinnors situation inom internationellt fredsarbete.

2 Teori & tidigare forskning

2.1 Tidigare forskning

Sedan UNSCR 1325 antogs i oktober år 2000 har forskningsfältet utvecklats gradvis. Initialt undersökte man hur ett jämställdhetsperspektiv skulle införas i verksamhetens processer, samt det existerande gapet mellan retorik och praktik (Barnes - Olonisakin, 2011, s. 3). Även om detta kvarstår idag, ämnar dagens forskning att undersöka resolutionens effektivitet och påverkan inom FN:s organ och operationer. Flertalet studier efterforskar huruvida resolutionens principer har etablerats och fått effekt i praktiken genom att undersöka implementeringen av UNSCR 1325. Exempelvis undersöker författarna av Women, Peace and Security resolutionens principer i åtta olika fallstudier (Olonisakin et al., 2011, s. xix-xx). Sedan man har kunnat mäta resolutionens effekter i retorik och praktik har det framkommit flertalet utmaningar med att designa och implementera resolutionens principer.

Författarna till Women, Peace and Security illustrerar att UNSCR 1325 har haft positiva och negativa resultat och att majoriteten av utmaningarna beror på att resolutionen behandlar jämställdhet på ytan men att detta inte berör de strukturella problemen på djupet, det vill säga patriarkala strukturer, den systematiska diskrimineringen och sexuella utnyttjandet av kvinnor och barn, den rådande könsmaktsordningen samt militariserad makt och maskulinitet (Olonisakin – Ikpe, 2011, s. 225, 234). Även om UNSCR 1325 skapar en grund för diskurs kring implementering av ett jämställdhetsperspektiv verkar det som att resolutionen väger tyngre i retoriken än i praktiken (Aoláin – Haynes – Cahn, 2011, s. 107).

2.2 Teori

2.2.1 Gender mainstreaming

Denna uppsats kommer enligt syftet att undersöka utbredningen av gender mainstreaming inom FN:s fredsoperationer och huruvida detta har ökat över tid. Gender mainstreaming som teoretiskt begrepp används ofta av internationella aktörer i post-konfliktuellt fredsarbete (Ní Aoláin et al., 2011, s. 10). Begreppet växte sig större under 1990-talet inom områden som ekonomisk utveckling, fredsoperationer och generella politiska kretsar, med syfte att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män (Ní Aoláin et al., 2011, s. 11). Begreppet fastställdes som en global strategi för jämlikhet under FN:s fjärde världskonferens kring kvinnor som ägde rum i Beijing år 1995, och ECOSOC har definierat gender mainstreaming som en process där alla konsekvenser hos kvinnor och män inom program, lagstiftning eller policy skall tas i beaktning (FN, 2002, s. v). Tillvägagångssättet för att kunna nå jämställdhet genom gender mainstreaming är att lyfta upp jämställdhet på agendan på alla möjliga plan vilket även ger begreppet en neutral inställning till gynnandet hos män och kvinnor (Ní Aoláin et al., 2011, s. 11). Tanken är att jämställdhetsdiskursen som en aspekt inom beslutsfattande processer skall normaliseras istället för att ses som ett tillägg vid sidan av (FN, 2002, s. 3).

Definitionen av jämlikhet enligt gender mainstreaming är att det innebär att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, ansvar och rättigheter oavsett kön (UN Women, n.d.). Jämställdhet inom gender mainstreaming betyder att man ska belysa olika intressen hos de olika könen och inkludera åsikter och tankar hos olika grupper inom respektive kön (UN Women, n.d.). Tillvägagångssättet blir därmed inkludering och representation, samt att genomsyra agendan med jämställdhetsperspektivet.

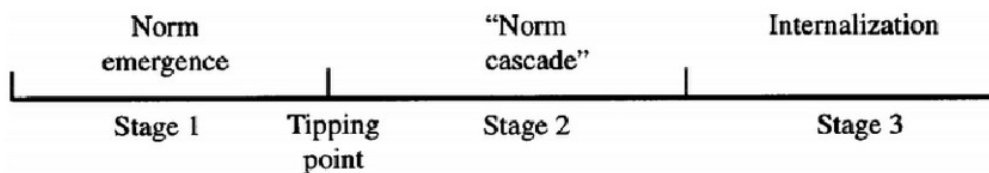
Gender mainstreaming som teoretiskt begrepp har kritiserats på ett flertal punkter. Bland annat argumenterar Ní Aoláin et al. att gender mainstreaming arbetar med jämlikhet på en mer ytlig bas istället för att undersöka de grundläggande och strukturella orsakerna, där begreppet inte bearbetar ojämlikhetens uppkomst (2011, s. 13-14). Istället förbättrar gender mainstreaming jämlikhet i form av politisk styrning och beslutsfattande (Ní Aoláin et al., 2011, s. 14).

UNSCR 1325 innehåller principerna hos gender mainstreaming och Ní Aoláin et al. menar att resolutionen utgör en tydlig symbol för begreppet (2011, s. 11). Genom UNSCR 1325 uppmanas FN-organ samt medlemsstaterna att implementera ett jämställdhetsperspektiv som tar hänsyn till kvinnors och flickors särskilda behov, förespråka en jämställdhetsmedveten utveckling samt att öka den representativa inkluderingen av kvinnor inom förhandlingar och fredsarbete (Ní Aoláin et al., 2011, s. 11).

Vår teoretiska definition som kommer att vara en av utgångspunkterna för uppsatsen är, i anslutning med Ní Aoláin et als:s valda symbolik, att gender mainstreaming kommer definieras som UNSCR 1325.

2.2.2 Normteori

En norm definieras enligt Finnemore och Sikkink som en standard för lämpligt statligt beteende (1998, s. 891). Normer som bryter mot lämpligt beteende kan igenkännas eftersom de oftast framkallar missnöje eller stigmatiseras medan bekräftande normer framkallar lovord. Normer som tas för givet framkallar inga reaktioner eftersom aktörer sällan ifrågasätter dem (Finnemore – Sikkink, 1998, s. 892). Normteori är ämnad att undersöka hur man kan igenkänna en norm och hur man kan följa dess uppkomst samt utveckling genom att kolla på faktorer som aktörer, motiv och mekanismer. Författarna etablerar teorin utifrån normers livscykel och menar att det finns tre steg från normens uppkomst till att den har blivit generellt accepterad av det internationella samfundet och därmed tas för givet, samt inte ifrågasätts (1998, s. 895).

Figur 1. *Norm livscykeln*

(Finnemore – Sikkink, 1998, s. 896).

Normens livscykel består av tre steg som särskiljs genom varierande aktörer, motiv och mekanismer som används för att påverka andra. Steg 1 (se figur 1) motsvarar uppkomsten av normen vilket innebär att aktörer som benämns som norm-entreprenörer (se tabell 1) förespråkar normen på en publik plattform. Norm-entreprenörer behöver organisationella plattformar såsom internationella eller icke-statliga organisationer för att kunna förespråka och sprida normen (Finnemore – Sikkink, 1998, s. 899-900). Norm-entreprenörer försöker att övertala nyckelledare i andra stater att acceptera normen genom att sätta den på agendan eller påpeka problem som kräver en lösning som normen potentiellt kan skapa (Finnemore – Sikkink, 1998 s. 897). Dessa nyckelledare betecknas som normledare.

Steg 2 illustrerar processen av en normkaskad som innebär att ett samhälle hastigt skiftar mot nya normer (Sunstein, 1996, s. 909). Här försöker normledare övertyga andra stater att följa normen och öka dess spridning. Normkaskaden kan manifesteras på olika sätt utifrån om andra stater väljer att följa normen (Finnemore – Sikkink, 1998, s. 895, 902). Brytpunkten, här benämnd “tipping point” (se figur 1), visar på att det behövs runt en tredjedel stater för att en normkaskad ska kunna ske överhuvudtaget, annars kan normen förbli i steg 1: *normens uppkomst* (Finnemore – Sikkink, 1998, s. 896). Slutligen i steg 3 blir normen accepterad som lämpligt beteende till den grad att den inte ifrågasätts och försvinner därmed från den publika debatten (Finnemore – Sikkink, 1998, s. 895).

Tabell 1. Stadier av normer

	<i>Stage 1</i>	<i>Stage 2</i>	<i>Stage 3</i>
<i>Actors</i>	Norm entrepreneurs with organisational platforms	States, international organizations, networks	Law, professions, bureaucracy
<i>Motives</i>	Altruism, empathy, ideational commitment	Legitimacy, reputation, esteem	Conformity
<i>Dominant mechanisms</i>	Persuasion	Socialisation, institutionalisation, demonstration	Habit, institutionalisation

(Finnemore – Sikkink, 1998, s. 898).

Vår teoretiska definition av normteori är den förenklade modellen som illustreras i figur 1 tillsammans med tabell 1 som ytterligare förklarar aktörerna, motiven och mekanismerna inom varje steg. Normteori kommer att användas för att förklara vart gender mainstreaming ligger i norm-livscykeln, samt om det därmed går att förklara normens etablering ur en tidsaspekt.

3 Forskningsdesign & metod

Den forskningsdesign vi valt för att besvara uppsatsens syfte är en komparativ studie mellan två fall. Eftersom vi vill jämföra utvecklingen av gender mainstreaming som norm över tid, fungerar en komparativ studie som ett positivt tillvägagångssätt eftersom det möjliggör att kartlägga en eventuell förändring. Uppsatsen intar även en förklarande ansats eftersom den syftar att förklara en eventuell koppling mellan implementeringen av gender mainstreaming utifrån normteori genom de båda fallen.

Tidsperioden som kommer att undersökas är 2000- 2010-talet. De två fall som har valts till jämförelsen är fredsoperationen UNMIL i Liberia och fredsoperationen UNMISS i Sydsudan. Eftersom Liberia ansågs vara den första fredsoperationen med mandat att implementera UNSCR 1325, (Wamai, 2011, s. 52-53) uppfattas UNMIL som en bra utgångspunkt för att undersöka utvecklingen hos gender mainstreaming inom FN:s fredsarbete. Dessutom startade UNMIL år 2003 vilket endast är tre år efter att säkerhetsrådet röstade igenom UNSCR 1325, vilket även gör den relevant att utforska eftersom det är nära startpunkten för gender mainstreaming som strategi. I Sydsudan startade fredsoperationen åtta år efter UNMIL vilket gör UNMISS relevant att undersöka i en komparativ studie med Liberia, då fallens tidsskillnad skapar en möjlighet att undersöka förändring över tid. Dessutom var både UNMIL och UNMISS fredsbevarande operationer (*United Nations Mission in Liberia* och *United Nations Mission in South Sudan*), vilket gör dem lämpade för en komparativ studie.

3.1 Operationalisering

Vår beroende variabel är implementeringen av gender mainstreaming i form av UNSCR 1325. För att göra detta mätbart kommer att vi kolla på vad resolutionen säger för att sedan applicera detta på de två fallstudierna. Gender mainstreaming utifrån normteorin blir i sin tur mätbart eftersom vi kommer att utgå från att UNSCR 1325 innebar att normen förflyttades från steg 1 till att delvis vara i steg 2 (se tabell 1). Detta eftersom att FN framstod som norm-

entreprenörer med tillgång till organisationella plattformar samt att de visade ett engagemang för normen men även institutionaliserade och gav legitimitet till normen genom framröstningen i säkerhetsrådet år 2000. I enlighet med vår frågeställning kommer vi att definiera fallens *tidiga stadier* som de tre första åren inom respektive fredsoperation (för UNMIL: år 2003-2006; för UNMISS: år 2011-2014).

För att avgränsa och underlätta fördjupning av undersökningen kommer tre paragrafer inom UNSCR 1325 att få representera resolutionen i sin helhet. Dessa är följande:

5. uttrycker sin beredskap att inkorporera ett jämställdhetsperspektiv i fredsbevarande insatser och uppmanar generalsekreteraren att trygga att, där så är lämpligt, jämställdhetsperspektivet tas i beaktande vid fältinsatser,

4. uppmanar vidare generalsekreteraren att sträva efter att utveckla kvinnornas roll och bidrag till Förenta nationernas insatser på fältet, särskilt som militära observatörer, civil polis samt experter i fråga om mänskliga rättigheter och humanitära insatser,

13. uppmanar alla som deltar i planering av avväpning, demobilisering och återanpassning att beakta de olika behov som kvinnliga och manliga ex-kombattanter har och att beakta deras anhörigas behov,

FN:s säkerhetsråd, 2000.

§ 5 kommer att undersökas genom en textanalys av utformningen hos resolutionerna för respektive fredsoperation (UNSCR 1509 och UNSCR 1996) i relation till kvinnor: hur frekvent kvinnor nämns samt i vilket sammanhang. Syftet är att kunna undersöka hur jämställdhetsperspektivet inkorporerades i retoriken som var menad att ligga till grund för fredsoperationerna. Vi har även valt att inkludera paragrafer som inte nämner kvinnor explicit, men som nämner exempelvis sexuellt våld. Anledningen är att vi i enlighet med Ní Aoláin et al. utgår från att kvinnor är speciellt utsatta för konfliktrelaterat sexuellt utnyttjande (2011, s.

45). Undersökningen av § 5 är därmed ämnad att bidra med en retorisk inblick till analysen. § 4 kommer att undersökas genom en statistisk analys där vi presenterar statistik från respektive fredsoperation kring könsfördelningen inom FN-personal på fältet. Militära och polisiära sektorer kommer att granskas. Den sista paragrafen, §13, kommer att mätas genom en innehållsanalys av utvärderingar, artiklar och rapporter om avvärjning, demobilisering och återanpassning av ex-kombattanter (DDR-processer) inom UNMIL och UNMISS. Det som kommer undersökas är huruvida kvinnor inkluderades i processerna, i vilka sammanhang samt vad det fanns för eventuella hinder. Paragraf 4 och 13 ämnar – till skillnad från paragraf 5 – att bidra till en inblick i implementeringen av gender mainstreaming i praktiken.

Vår oberoende variabel är livscykeln hos en norm, vilket vi valt att definiera enligt Finnemores och Sikkinks teori (se punkt 2.2: *normteori*). Utifrån resultatet hos vår beroende variabel, det vill säga hur UNSCR 1325 implementerats i UNMIL och UNMISS, kommer vi att motivera en utveckling av placering av gender mainstreaming inom normteorins livscykel. Vi kommer då utgå från de tre stadierna inom normutveckling: *normens uppkomst*, *normkaskaden* samt *internalisering*.

3.2 Material

Materialet som kommer ligga till grund för uppsatsen kommer att bestå av primärt och sekundärt material. För att undersöka § 5 i UNSCR 1325 använder vi primärmaterial i form av säkerhetsrådets egna resolutioner för respektive fallstudie. Detta med anledning till att få en klar uppfattning av de primära ambitionerna som säkerhetsrådet hade med fallen. För § 4 har vi valt att använda statistik framtagen av FN som presenteras på *United Nations Peacekeeping*:s hemsida (FN, 2017). Eftersom vi använder organisationens egen statistik rörande FN:s fredsoperationer medföljer risken att de framställer siffror på ett sätt som är gynnsamt för deras anseendet. Men eftersom vi anser dem vara en världsomspännande organisation granskad av aktörer världen över vilket gör det nödvändigt för dem att upprätthålla ett gott rykte, anser vi statistiken som användbar. För §13 rörande DDR-processer för Liberia och Sydsudan, kommer vi att använda diverse sekundärt material. Gällande UNMIL kommer bland annat två kritiskt utvärderande artiklar att användas. Även här är det viktigt att ha i åtanke en viss vinkling hos skribenterna, men eftersom vårt syftes tema kring feminism och gender mainstreaming har en kritisk utgångspunkt, anser vi artiklarna uppfylla

sitt syfte till denna analys. För UNMISS kommer rapporter kring DDR-processen att användas, som också till viss grad innehåller en kritisk aspekt. Vi anser, av samma anledning som vid UNMIL:s material, även dessa vara bidragande.

Med en medvetenhet kring att respektive fallstudie kommer att undersökas utifrån material som till viss del behandlar olika aspekter kring paragraf 5, 4 och 13 i UNSCR 1325, syftar vi att undersöka graden av implementeringen av gender mainstreaming i vardera fall. Därav anser vi det inte nödvändigt att var paragrafs undersökning skall se likadan ut både inom UNMIL och UNMISS, utan syftet är istället att utvärdera huruvida gender mainstreaming är synligt.

Med tanke på vår avgränsning till att undersöka fallens tidiga stadier, som vi definierat vara de tre första åren inom fredsoperationerna, kommer vi att använda material som behandlar dessa tidsperioder. Materialet måste inte nödvändigtvis vara framställt under de tre första åren, men det skall fokusera på händelser under denna tid.

4 Analys- & resultatdel

4.1 Resultat

4.1.1 Paragraf 5: Resolutionerna

§ 5 i UNSCR 1325 menar att säkerhetsrådet vill inkludera ett ökat jämställdhetsperspektiv i arbetet för fred och på fältet (FN:s säkerhetsråd, 2003). Paragrafen uttrycker:

[...] sin beredskap att inkorporera ett jämställdhetsperspektiv i fredsbevarande insatser och uppmanar generalsekreteraren att trygga att, där så är lämpligt, jämställdhetsperspektivet tas i beaktande vid fältinsatser

FN:s säkerhetsråd, 2003.

Följande resultatdel kommer att redogöra för resolutionerna hos respektive fredsoperation där vi presenterar frekvensen av att kvinnor nämns samt i vilket sammanhang, för att kunna visa hur jämställdhetsperspektivet introducerats i uppdragen.

UNMIL

Säkerhetsrådets resolution 1509 från 2003 är den resolution som skapade mandat för UNMIL som fredsoperation. Denne ger uttryck för säkerhetsrådets aspirationer i hanteringen av övergången och implementeringen av fredsavtalet som avslutade det 14-åriga inbördeskriget i Liberia (Wamai, 2011, s. 53-54). Bland annat behandlar resolutionen UNMIL:s rekryteringar, vilka samarbetspartner operationen skall rikta in sig på, och hur övergångsregeringen skall stöttas (FN:s säkerhetsråd, 2003).

För att återknyta till principerna om gender mainstreaming (se punkt 2.2), tar UNSCR 1509 upp ett jämställdhetsperspektiv på ett antal paragrafer. I den beskrivande inledningen som föregår resolutionens operativa del nämns kvinnor vid ett tillfälle av 21:

Deploring all violations of human rights, particularly atrocities against civilian populations, including widespread sexual violence against women and children,

FN:s säkerhetsråd, 2003.

Meningen erkänner att kvinnor och barn har blivit utsatta för brott mot mänskliga rättigheter, där sexuellt våld lyfts fram som ett särskilt problem. I resolutionens operativa del presenteras totalt 20 huvudparagrafer samt 18 underparagrafer. Där nämns kvinnor i två underparagrafer och en huvudparagraf, (därav totalt i 3/20 paragrafer) vilka är följande:

[3] (f) to develop, [...] an action plan for the overall implementation of a disarmament, demobilization, reintegration, and repatriation (DDRR) programme for all armed parties; with particular attention to the special needs of child combatants and women; and addressing the inclusion of non-Liberian combatants;

[3] (l) to contribute towards international efforts to protect and promote human rights in Liberia, with particular attention to vulnerable groups including refugees, returning refugees and internally displaced persons, women, children, and demobilized child soldiers [...];

11. Reaffirms the importance of a gender perspective in peacekeeping operations and post-conflict peace-building in accordance with resolution 1325 (2000), recalls the need to address violence against women and girls as a tool of warfare, and encourages UNMIL as well as the Liberian parties to actively address these issues;

FN:s säkerhetsråd, 2003.

§ 3 (f) behandlar UNMIL:s arbete för att påbörja ett DDRR-program (avväpning, demobilisering, rehabilitering och reintegrering). Här lyfts frågan att kvinnor och barn kan ha särskilda behov efter kriget, och resolutionen menar att detta bör tas hänsyn till. § 3 (1) tar upp arbete kring mänskliga rättigheter utifrån UNMIL:s förmåga, där internationellt bidragande skall hjälpa att förespråka detta. Här nämns bland annat kvinnor som en mer sårbar grupp som kräver särskild uppmärksamhet och arbete. § 11 talar mer specifikt om ett jämställdhetsperspektiv istället för att enbart nämna kvinnor som grupp, och argumenterar att detta bör vara av extra tyngd. Paragrafen åberopar även UNSCR 1325 och menar att denne skall fungera som ett tillvägagångssätt för att belysa kvinnors och flickor utsatthet (FN:s säkerhetsråd, 2003).

UNMISS

Resolution 1996 antogs i juli 2011 av säkerhetsrådet och ämnade att skapa UNMISS samt ge uppdraget mandat att utföra innehållet. Resolutionen innehåller en inledningsdel med 17 punkter samt 28 paragrafer. Två punkter av 17 i den inledande delen berör specifikt kvinnors säkerhet, inkludering och deltagande och uttrycks på följande sätt:

Recognizing the need to broaden and deepen the pool of available civilian experts, especially women [...] to help develop national capacity [...] strengthen cooperation and coordination to ensure that relevant expertise is mobilized to support the peacebuilding [...]

Reaffirming its resolutions 1325 (2000 [...] on women, peace, and security and reiterating the need for the full, equal, and effective participation of women at all stages of peace processes given their vital role in the prevention and resolution of conflict and peacebuilding; reaffirming the key role women can play in re-establishing the fabric of recovering society and stressing the need for their involvement in the 2 11-40399 development and implementation of post-conflict strategies in order to take into account their perspectives and needs,

FN:s säkerhetsråd, 2011.

Den första punkten erkänner behovet av kvinnliga civila experter från utvecklingsländer för att kunna förbättra och utveckla den nationella kapaciteten och eventuellt för att stötta

fredsbyggandet. Den andra punkten berör endast kvinnor och förtecknar bland annat UNSCR 1325 och ämnar att förbättra kvinnors säkerhet och deltagande inom UNMISS.

Den operativa delen av UNSCR 1996 innehar 28 paragrafer och i 5 av dessa nämns kvinnor explicit medan kvinnors säkerhet och deltagande berörs ytterligare i 2 paragrafer men nämns inte i skrift. Dessa är enligt följande:

3. (a) (ii) Promoting popular participation in political processes, including through advising and supporting the Government of the Republic of South Sudan on an inclusive constitutional process; [...] and ensuring the participation of women in decision-making forums;

3. (c) (ii) Supporting the Government of the Republic of South Sudan in developing and implementing a national disarmament, demobilization and 4 I1-40399 reintegration strategy, [...] with particular attention to the special needs of women [...]

9. Demands that all parties [...] cease all forms of violence and human rights abuses against the civilian population in South Sudan, in particular gender-based violence, including rape and other forms of sexual abuse [...]

11. Encourages the Government of the Republic of South Sudan to ratify into law and implement key international human rights treaties and conventions, including those related to women and children [...]

12. Calls upon the Government of the Republic of South Sudan to take measures to improve women's participation in the outstanding issues of the CPA and post-independence arrangements and to enhance the engagement of South Sudanese women in public decision-making at all levels including by promoting women's leadership, supporting women's organizations, and countering negative societal attitudes about women's capacity to participate equally;

23. Requests the Secretary-General to continue the necessary measures to ensure full compliance by UNMISS with the United Nations zero tolerance

policy on sexual exploitation and abuse and to keep the Council fully informed [...];

24. Reaffirms the importance of appropriate gender expertise and training in missions mandated by the Security Council in accordance with resolutions 1325 (2000) and 1820 (2008), recalls the need to address violence against women and girls as a tool of warfare, looks forward to the appointment of women protection advisors in accordance with resolutions 1888 (2009), 1889 (2009) and 1960 (2010), requests the Secretary General to establish monitoring, analysis and reporting arrangements on conflict-related sexual violence, including rape in situations of armed conflict and post-conflict and other situations [...] and encourages UNMISS as well as the Government of the Republic of South Sudan to actively address these issues;

25. Requests the Secretary-General to consider HIV-related needs of people living with, affected by, and vulnerable to HIV, including women and girls, when fulfilling mandated tasks [...];

FN:s säkerhetsråd, 2011.

§ 3 (a) (ii) behandlar deltagande i politiska processer som rör den sydsudanska regeringen såsom skapandet av konstitutionen. Kvinnor borde därmed bli inkluderade och delta i olika beslutsforum och politiska processer. Dessutom nämner § 3 (c) (ii) att barn och kvinnliga kombattanterns särskilda behov borde tas i åtanke när det gäller avväpning, demobilisering och återanpassningsstrategier. § 9 yrkar alla involverade parter att upphöra med våld mot människor och pekar specifikt på upphörandet av könsbaserat våld, som våldtäkt och sexuellt våld. § 11 illustrerar ytterligare att lagar som berör kvinnors säkerhet och deltagande borde implementeras. Den tolfte paragrafen placerar kvinnor i fokus genom att uppmana den sydsudanska regeringen att öka kvinnligt deltagande i beslutsfattande positioner på alla nivåer, och att stötta kvinnligt ledarskap och organisationer som jobbar för kvinnors rättigheter. Den nämner även ett aktivt motverkande mot sociala attityder som nedvärderar kvinnors kapacitet och omöjliggör deras deltagande. Den trettonde paragrafen uppmanar åtgärder som förstärker nolltoleransen mot det sexuella utnyttjandet av kvinnor inom FN:s operationer, bland annat genom att trupperna får ingå i träningsessioner innan de åker till fältet. Träningen är ämnad att förbättra kunskapen om sexuellt utnyttjande i stater och hur man motarbetar detta. Den yrkar även till att garantera ansvarsutkrävande vid sexuellt

utnyttjande. § 24 betonar betydelsen av kunskap om ett jämställdhetsperspektiv i enlighet med bland annat UNSCR 1325 i stater där fredsuppdragen utförs. Den sista paragrafen, § 25, fokuserar på människor som lever med HIV samt blir påverkade eller utsatta för sjukdomen och uppmanar att ta kvinnors särskilda behov i åtanke.

4.1.2 Paragraf 4: Könsfördelning på fältet

§ 4 i UNSCR 1325 behandlar kvinnors deltagande i FN:s fältinsatser där generalsekreteraren bland annat uppmanas att införa kvinnor inom den militära och polisiära sektorn samt som experter (FN:s säkerhetsråd, 2000). Den uppmanar:

[...] generalsekreteraren att sträva efter att utveckla kvinnornas roll och bidrag till Förenta nationernas insatser på fältet, särskilt som militära observatörer, civil polis samt experter i fråga om mänskliga rättigheter och humanitära insatser

FN:s säkerhetsråd, 2000.

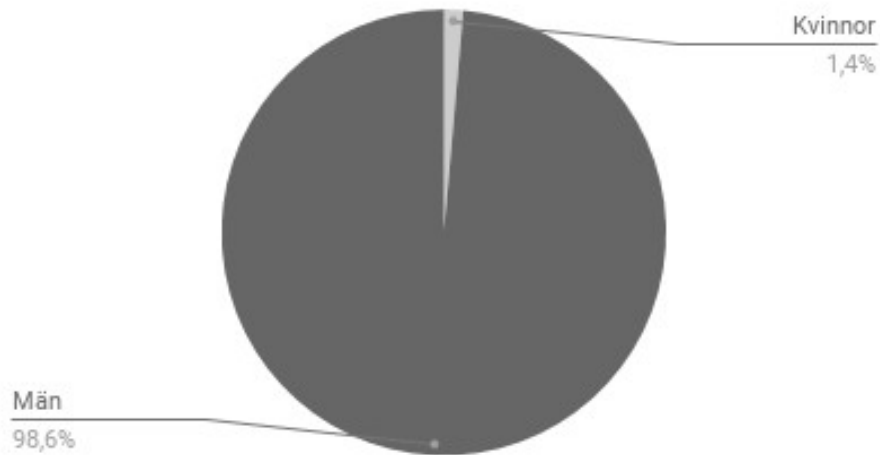
UNMIL

Tabell 2. *UNMIL: Komponenter inom militären*

UNMIL	Komponenter inom militären					
	Militära observatörer		Personalansvariga		Trupper	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
	3	201	4	182	75	8 653
Totalt	204		186		8 728	

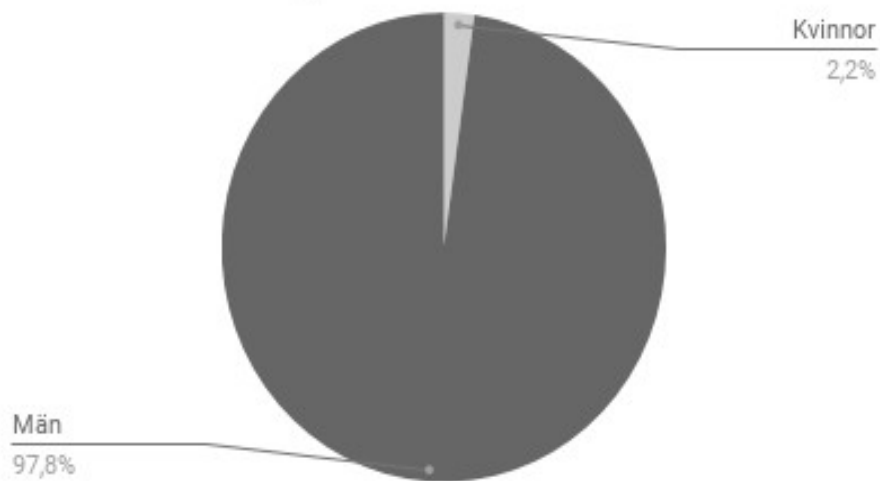
(FN, 2006).

Militära observatörer

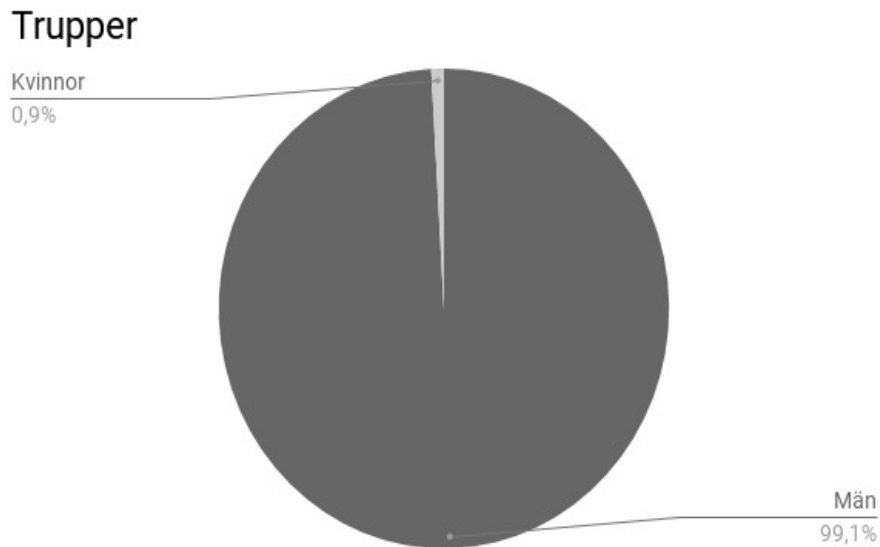

Figur 2. Militära observatörer i UNMIL Augusti 2006

Personalansvariga

Figur 3. Personalansvariga i UNMIL Augusti 2006

Figur 4. *Trupper i UNMIL Augusti 2006*

Som tabell 2 visar (som i sin tur utgör cirkeldiagrammen) var största andelen fältarbetare under augusti 2006 inom UNMIL:s militära sektor män. Inom kategorin militära observatörer som totalt var 204 personer, stod män för 98,6% och kvinnor för 1,4%. FN beskriver observatörerna att vara av stor betydelse då de utgör operationens ögon och öron eftersom att de är utplacerade på olika platser inom området, i syfte att agera som organisationens neutrala representanter (FN, 2018). Av det totala antalet personalansvariga på 186 personer, som har auktoritet för och inom operationens högkvarter (FN,2018), utgjordes 97,8% av män och 2,2% av kvinnor. Inom trupper, som utgör FN:s fredsbevarande styrkor, bestod 99,1% av män och 0,9% av kvinnor utav ett totalt antal på 8 728. Sammanfattningsvis utgjorde kvinnor som högst 2,2% av antalet inom UNMIL:s militära sektor i augusti år 2006.

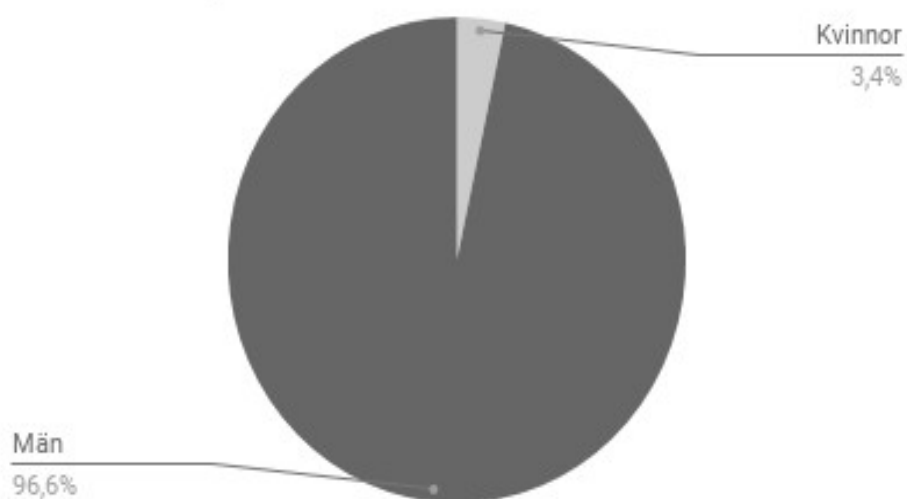
UNMISS

Tabell 3. UNMISS: Komponenter inom militären och polisen

UNMISS	Militära komponenter				Polisiära komponenter	
	Militära experter		Trupper		Polis	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
	7	200	74	5 227	64	312
Totalt	207		5 301		376	

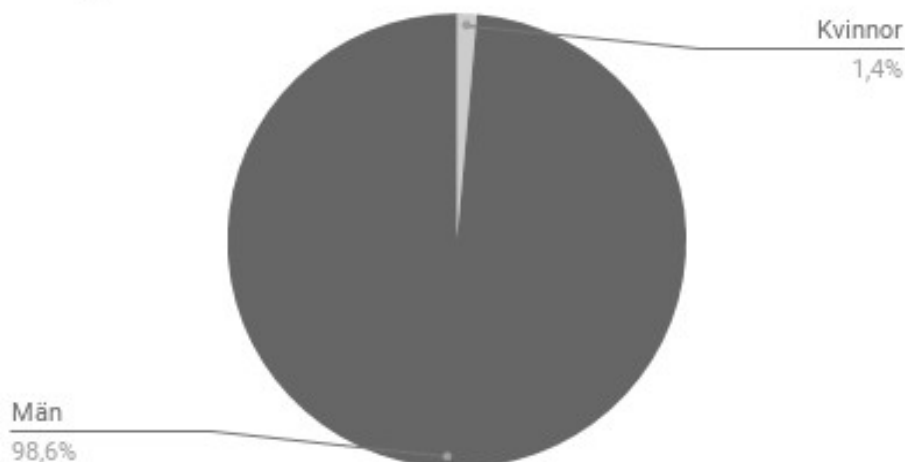
(FN, 2011).

Militära experter

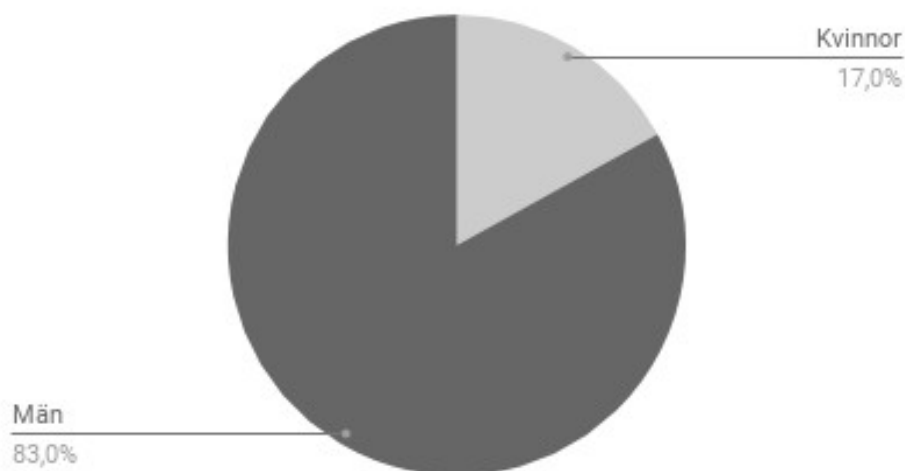
Figur 5. Militära experter i UNMISS Augusti 2011

Trupper

Figur 6. *Trupper i UNMISS Augusti 2011*

Polis

Figur 7. *Polis i UNMISS Augusti 2011*

Som tabell 3 visar (som i sin tur utgör cirkeldiagrammen) var den största andelen fältarbetare män i UNMISS under augusti 2011 inom den militära och polisiära sektorn. Totalt fanns det 207 militära experter – vars uppgift är att forma det militära arbetet inom operationen – varav 96,6% var män och 3,4% var kvinnor. Trupperna som utgjorde totalt 5 301 personer bestod till 98,6% av män och 1,4% av kvinnor. Polisens uppgift är enligt FN mycket central eftersom de bidrar med lokal och offentlig säkerhet och trygghet, skyddar civila samt främjar fred (FN, 2011). De var totalt 376 personer, männen utgjorde 83,0% och kvinnorna 17,0%.

Sammanfattningsvis utgjorde kvinnor som högst 3,4% av antalet inom UNMISS:s militära sektor, och 17% inom den polisiära sektorn, i augusti 2011. Andelen kvinnor var alltså högre i den polisiära än i den militära sektorn.

4.1.3 Paragraf 13: Avväpning, demobilisering och återanpassning

§ 13 i UNSCR 1325 menar att säkerhetsrådet vill arbeta för att DDR-processer skall inta ett perspektiv som erkänner mäns och kvinnors olika upplevelser och erfarenheter i krig, för att på så vis nå en mer framgångsrik återanpassning av före detta stridande (FN:s säkerhetsråd, 2000). Paragrafen uppmanar:

[...] alla som deltar i planering av avväpning, demobilisering och återanpassning att beakta de olika behov som kvinnliga och manliga ex-kombattanter har och att beakta deras anhörigas behov

FN:s säkerhetsråd, 2000.

Förkortningen DDR står för avväpning, demobilisering och återanpassning. Argumentet är att DDR-program är mycket viktiga i post-konfliktuella samhällen eftersom övergången från konflikt till fred riskerar potentiellt återfall (UNDDR, 2018). Syftet är att skapa möjligheter för ex-kombattanter när konflikten är över, då det kan vara svårt att återanpassa sig till det nya samhället (UNDDR, 2018). Trots att DDR är en mycket komplex process brukar första steget vara att avväpna de stridande och ta vara på deras vapen för att kunna demobilisera dem och förhindra ny sammanslutning (UNDDR, 2018). Detta görs för att sedan kunna återanpassa dem i samhället genom olika projekt, exempelvis via utbildning eller tilldelning av verktyg som underlättar vardags- och arbetslivet (UNDDR, 2018).

I följande resultatdel kommer UNMIL och UNMISS undersökas separat, där deras DDR-program kommer utvärderas ur ett gender mainstreaming-perspektiv med utgångspunkt i UNSCR 1325: § 13.

UNMIL

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) arbetade tillsammans med flera organisationer för att forma ett lämpligt DDR-program för Liberia. De huvuduppgifter UNMIL fick ansvara för var avväpning och demobilisering, ett projekt som påbörjades i december 2003 och avslutades i oktober 2004 (UNDP, 2012, s. 56-57). UNMIL:s DDR-program hade ett jämställdhetsperspektiv som var nytt för sin tid, detta på grund av att operationen var den första som hade tydliga incitament för att implementera resolution 1325 (Basini, 2013, s. 542). Programmet har i efterhand fått både kritik och uppmuntran.

Inom programmets första steg – avväpning – registrerade sig 101 459 ex-kombattanter, varav 22 000 var kvinnor (Basini, 2013, s. 541). När avväpningsprocessen hade påbörjats under vintern 2003, tilldelades ex-kombattanterna \$300 som registreringsbonus i utbyte mot vapen och ammunition, vilket fungerade som den officiella vägen in i DDR-processen (Doerrer – Kavazanjian – McConnell – Van Wie, 2010-2011, s. 44). Basini kallar denna vapenpolicy driven av UNMIL för “no weapons, no entry”, vilket innebar att många kvinnor automatiskt blev uteslutna ur processen, då de blivit fråntagna sina vapen innan av överordnade (Basini, 2013, s. 544). För att behandla detta problem påbörjades år 2004 en ny avväpningsprocess där kvinnor inkluderades i större grad även om de saknade vapen; deras status ändrades från *stridande* till *kvinnor kopplade till stridsstyrkor*. Detta resulterade i en ökning av kvinnligt deltagande inom avväpning då närmare en fjärdedel av personerna involverade var kvinnor (Basini, 2013, s. 544).

Ett problem som processen stötte på var dock att fel eller bristfällig information hade nått ut. Flera kvinnor har i efterhand berättat hur de ångrat att de inte deltog i det första DDR-steget, men att anledningen var att de inte fick veta vad projektet gick ut på eller hade för villkor (Basini, 2013, s. 545-546). Ytterligare problem var att många kvinnor kände en oro för konsekvenserna av att delta i projektet. Detta på grund av att deltagarna behövde fotograferas för att identifieras, vilket innebar att de skulle kunna stämplas som ex-kombattanter och dömas av andra medborgare (Basini, 2013, s. 546). Kvinnor blev här särskilt drabbade, då många oroade sig över social utelämning som kvinnliga kombattanter kunde utstå (Basini, 2013, s. 546). UNMIL hade vid planering och utformning med andra ord inte förutspått konsekvenser som kvinnliga deltagare kunde bemöta.

Avväpnings- och demobiliseringsprocessen (DD) hade dock ett gender mainstreaming-perspektiv inorporerat i handlingsplanen, till skillnad från återanpassningen (Basini, 2013, s. 553). När det gäller bearbetning på det mentala planet tillägnades endast 3% av budgeten för återanpassning inom DDR-programmet till psykologiska initiativ, vilket

gjorde det särskilt svårt för kvinnor att bearbeta trauman från kriget som exempelvis sexualbrott (Basini, 2013, s. 551). Trots att just UNMIL ansvarade för DD-processerna som ansågs mer lyckade, menar Basini att bristen på ett genusperspektiv inom återanpassningen ändå lyfter avsaknaden av gender mainstreaming inom FN:s fredsarbete (2013, s. 552). Trots att DD-processen var mer lyckad än återanpassningen i termer om gender mainstreaming, så menar Doerrer et al. att det låga antalet kvinnor som deltog i förhållande till det totala antalet kvinnliga kombattanter innebar att de automatiskt blev underrepresenterade inom återanpassningsprocessen (2010-2011, s. 46).

UNMISS

UNMISS förberedde ett nytt DDR-program i Sydsudan som påbörjades i april 2013 och avslutades i oktober 2014. Programmet var ett pilotprogram för ett mindre antal ex-kombattanter (TDRP, 2014, s. 6, 10; Munive, 2013, s. 8). Fokus låg på återanpassning och anpassning av ex-kombattanter i det civila samhället och 290 individer deltog varav 18 var kvinnor (TDRP, 2014, s. 6, 11, 33, 131).

Under processen tränade och stöttade man ex-kombattanter med att skapa hållbara levebröd, varav endast tre kvinnor deltog (TDRP, 2014, s. 131). Man utförde även intervjuer och enkäter angående ex-kombattanternas belåtenhet av processen och dessa utfördes med 12 av 18 kvinnor (TDRP, 2014, s. 176-177). En enkätfråga samlade information om antalet kvinnor respektive män som deltar i affärsassociationer och föreningar medan en annan fråga berörde förbättringar i DDR-processen. Av dessa 192 män och 12 kvinnor som svarade på den sistnämnda frågan föreslog 45.5 % förbättringar för kvinnlig service och 27.3 % gav råd om barnomhändertagande. Rapporten hävdar att om fler kvinnliga ex-kombattanter hade deltagit i programmet hade dessa förslag varit mer framträdande (TDRP, 2014, s. 214, 181).

Programmet implementerade flera kommunala vattenprojekt där implementeringsprocessen diskuterades i 39 kommunala möten tillsammans med 1 285 individer, varav 390 av dessa var kvinnor (TDRP, 2014, s. 63). Projektet försökte införa ett jämställdhetsperspektiv genom att inkludera kvinnliga representanter i mötena (TDRP, 2014, s. 22).

I utvärderingen diskuterades problem med processen. Ett problem var avsaknaden av ett fokus på ”gender and child sensitive reinsertion” (TDRP, 2014, s. 31), mer specifikt avsaknaden av strukturella strategier för att förbättra koordinering och inklusionen av kvinnors behov och möjligheter till levebröd (TDRP, 2014, s. 31). I den slutgiltiga utvärderingen utfördes även kvalitativa gruppdiskussioner med kommunala medlemmar och

ex-kombattanter i två kommuner där 14 män och 12 kvinnor konsulterades och därefter 13 män och en kvinna (TDRP, 2014, s. 41).

Rapporten visar att en andelsägare till pilotprogrammet från UN Family bidrog till gender mainstreaming genom att analysera och forska kring aspekter av demobilisering och återanpassning i regionen ur ett jämställdhetsperspektiv (TDRP, 2014, s. 94). Man konsulterade även en jämställdhetsrådgivare under pilotprogrammets gång (TDRP, 2014, s. 166). Rapporten hävdar att kvinnliga ex-kombattanter blev positivt accepterade in i det civila samhället och varken kände rädsla eller fiendskap från de kommuner där de bosatte sig. Dessutom var det lättare att hitta levebröd eftersom de hade militära kopplingar (TDRP, 2014, s. 204).

Likväl var Munive kritisk gentemot den första fasen av DDR programmet i Sydsudan från 2005-2012 och menar att samma utmaningar som stod i vägen för dess framgång kommer att drabba den andra fasen, det vill säga pilotprogrammet och den framtida DDR processen. Främst pekar kritiken på att DDR-processen är sedd som ett tekniskt program snarare än en politisk process. Argumentet är att kontext-drivna strategier som tar hänsyn till kulturella strukturer och socioekonomiska faktorer som påverkar processen saknas (Munive, 2013, s. 18, 32, 38).

4.2 Analys

4.2.1 Paragraf 5

Den komparativa delen av UNSCR 1325: § 5 kommer att utgå från hur frekvent kvinnor och jämställdhet nämnts inom resolution 1509 och 1996, samt i vilket sammanhang. UNSCR 1509 (2003) – vilket är resolutionen som skapade mandat för FN:s fredsarbete i Liberia – nämner kvinnor och/eller jämställdhet vid ett av 21 tillfällen i introduktionsdelen, samt vid 3 av 20 tillfällen i den operativa delen (se punkt 4.1.1). Sydsudans resolution UNSCR 1996 (2011) nämner kvinnor och/eller jämställdhet vid två av 17 tillfällen i introduktionsdelen, samt vid 7 av 28 tillfällen i den operativa delen. Inom introduktionsdelen nämns därmed kvinnor vid ett tillfälle mer i resolution 1996 än i resolution 1509, där det även finns färre stycken. (se punkt 4.1.1). Även inom resolutionernas operativa delar nämner UNMISS

kvinnor mer frekvent, 25% av paragraferna berör jämställdhet där medan UNMIL:s paragrafer nämner det till 15%.

Detta resultat kan därav vara ett tecken på att normen kring gender mainstreaming på ett retoriskt plan har hunnit bli mer etablerad inom FN:s fredsarbete från starten av UNMIL år 2003 till starten av UNMISS år 2011. Dock nämns inte jämställdhetsperspektivet i majoriteten av resolutionernas paragrafer varken i Liberias eller Sydsudans fall, vilket kan ses vara inkompatibelt med FN:s definition av vad gender mainstreaming är. Som tidigare nämnt i punkt 2.2 *teori* så menar FN att gender mainstreaming skall normaliseras och genomsyra politiken istället för att ses som ett tillägg (FN, 2002, s. 3). Dessutom är syftet att jämlikhet skall lyftas upp på alla möjliga plan (Ní Aoláin et al., 2011, s. 1). När jämställdhetsperspektivet inkluderas i 15% av resolutionen för Liberia och 25% av resolutionen för Sydsudan kan det betraktas som ett tillägg snarare än en genomsyrning hos politikens alla plan. Med andra ord har normen kring jämställdhet inte blivit bekräftad som en självklarhet, sett till resolutionernas upplägg.

Däremot behandlar Sydsudans resolution kvinnors situation i fler sammanhang än Liberias, vilket också tyder på att normen etablerats i större utsträckning år 2011 än år 2003. UNSCR 1509 (se punkt 4.1.1) nämner kvinnor som extra utsatta för brott mot mänskliga rättigheter, kvinnors särskilda roll i DDR-program samt att jämställdhetsperspektivet bör vara av extra tyngd. UNSCR 1996 (se punkt 4.1.1) nämner istället även – utöver de som UNMIL inkluderat – kvinnors roll på fältet, kvinnor i beslutsfattande positioner, nolltolerans mot sexuellt utnyttjande, att förespråka kvinnligt ledarskap, att inkludera jämställdhets-expertyper i fredsarbetet, se till HIV-smittades särskilda behov där kvinnor bör inkluderas, könsrelaterat våld samt att lagstifta kring mänskliga rättigheter där kvinnors roll skall uppmärksammas (FN:s säkerhetsråd, 2011). Det tydliggörs därmed att gender mainstreaming har fått en ökad genomsyrning inom resolutionen som skapade mandat för UNMISS i en jämförelse med UNMIL, vilket ger belägg till att normen på ett skriftligt och beslutsfattande plan (resolutionernas utformning och retorik) har ökat över de åtta år mellan operationernas start.

4.2.2 Paragraf 4

Eftersom UNMIL saknar en könsbaserad statistik av den polisiära sektorn, utgör den komparativa delen inom UNSCR 1325: § 4 främst den militära sektorn. Som figur 3 visar,

utgjordes majoriteten av UNMIL:s militära observatörer av män (98,6% män respektive 1,4% kvinnor). Med tanke på FN:s beskrivning av dessa aktörers roll i fredsarbetet (se punkt 4.1.2) som fredsoperationens ögon och öron innehar de en viktig och inflytelserik roll i arbetet. Utifrån gender mainstreaming som norm, där jämställdhet uppnås genom att uppmärksamma kvinnors och mäns olika roller genom representation och inkludering, kan den tydliga underrepresentationen av kvinnliga observatörer hos UNMIL tyda på att UNSCR 1325 inte etablerats i den mån som resolutionen aspirerar. § 4 i resolution 1325 gör det tydligt att fredsarbete inom FN skall sträva efter att utveckla kvinnors roll på fältet, där militära observatörer, civilpolis och militära experter särskilt nämns (FN:s säkerhetsråd, 2000). Inom avdelningen personalansvariga hos UNMIL:s fredsarbete var andelen kvinnor aningen högre än inom militära observatörer, dock en knapp skillnad och fortfarande underrepresenterade: 97,8% män respektive 2,2% kvinnor (se figur 3). Andelen kvinnor var lägst inom trupperna hos UNMIL:s militära sektor: 99,1% män respektive 0,9% kvinnor (se figur 4).

Underrepresentationen av kvinnor inom UNMIL:s militära sektor stämmer inte överrens med vad § 4 inom resolution 1325 gör anspråk för, och därmed inte heller vad FN:s beskrivning av gender mainstreaming antyder (se punkt 2.2 *teori*). Eftersom gender mainstreaming och definitionen av jämställdhet menar att kvinnor och män skall ha samma ansvar, möjligheter och representation av åsikt, kan underrepresentationen av kvinnor inom UNMIL:s militära sektor fungera som ett argument till att resolution 1325 vid UNMIL:s tidiga stadie inte utvecklats eller fått ta plats inom fredsarbetet i praktiken, trots att paragrafer inom både UNSCR 1325 och UNSCR 1509 antyder att så bör vara fallet.

Gällande UNMISS och dess militära sektor är en gemensam faktor med UNMIL att kvinnor även här var underrepresenterade i förhållande till män. Enligt statistik från det tidiga skedet i UNMISS, var andelen kvinnor under kategorin militära experter 3,4% och män 96,6% (se figur 5). Trupperna utgjordes också av flest män (98,6% män respektive 1,4% kvinnor, se figur 6). Procentuellt är männen i klar majoritet i både UNMIL och UNMISS sett till den militära sektorn, men andelen kvinnor är något lägre i UNMIL. Skillnaden är dock nästintill obefintlig. Med andra ord syns det en knapp men liten förbättring i jämförelsen mellan fredsarbetet i Liberia och i Sydsudan, men med resolution 1325 samt definitionen av av jämställdhet inom gender mainstreaming i åtanke var ingen av operationernas militära sektor jämställd sett till könsfördelning.

Avsaknaden av statistik inom den polisiära sektorn hos fredsarbetet i Liberia försvårar komparationen mellan de två operationerna. Samtidigt kan det faktum att det finns en avsaknad av statistik inom könsfördelning hos FN-polisen också tyda på att gender

mainstreaming inte uppfylldes i arbetet. UNSCR 1325: § 4 uppmanar som tidigare nämnt (se punkt 4.1.2) generalsekreteraren att arbeta för att kvinnors roll på fältet skall utvecklas, och där nämns bland annat kategorin polis specifikt (FN:s säkerhetsråd, 2000). Att det inte finns någon förd statistik på kvinnor inom UNMIL:s polisiära sektor kan därav ses som ett problem i sig, där målen för § 4 inte uppfyllts. Följaktligen kan det därmed argumenteras att UNMISS ökade fokus och val att även uppmärksamma fördelningen av kön inom polisen innebär ett steg i riktningen för ökad inkludering av resolution 1325. Jämfört med den militära sektorn i både UNMIL och UNMISS, var kvinnor aningen mer representerade inom FN-polisen i Sydsudan: 17,0% kvinnor respektive 83,0% män (se figur 7), även om kvinnor även här var underrepresenterade i jämförelse.

Utifrån ovanstående analys går det att argumentera att normen gender mainstreaming i praktiken blivit aningen mer etablerad från det tidiga stadiet av fredsarbetet i Liberia till Sydsudan, men att skillnaden är liten. Sett till den militära sektorn är skillnaden nästan obefintlig, medan UNMISS uppmärksammat polisiär könsfördelning vilket tyder på liten normutveckling.

4.2.3 Paragraf 13

DDR-projekten i respektive fall utfördes under ett års tid och trots att programmen fokuserade på olika aspekter av DDR har operationerna fått både kritik samt uppvisat positiva resultat. I båda fallen var man explicit med att applicera ett jämställdhetsperspektiv vilket innebär att operationerna borde uppvisa resultat i enlighet med UNSCR 1325: § 13, genom att beakta kvinnors och mäns särskilda behov. I UNMIL blev flertalet kvinnor till en början uteslutna ur DD-processen eftersom de inte hade vapnen som krävdes för tillträddandet. För att åtgärda problemet startade man en ny process där kvinnor framgångsrikt inkluderades till en större grad, vilket pekar på att UNMIL tog åtgärder för att beakta kvinnors specifika behov och arbeta för deras inkludering, detta i enlighet med § 13.

Å andra sidan visar resultatet i UNMIL att bristfällig information angående vad DD-processen gick ut på och vad det innebar för kvinnor, var en faktor som förhindrade kvinnors deltagande. Med tanke på den explicita appliceringen av gender mainstreaming i UNMIL var detta ett stort bekymmer eftersom man inte reflekterade över potentiella hinder för kvinnors deltagande. Konsekvensen var en ytterligare avsaknad av kvinnor vilket redan

fanns till grund eftersom endast 21,7 % kvinnor deltog i projektet (se punkt 4.1.3). Det finns liknande resultat i UNMISS där endast 6,2 % kvinnor deltog (se punkt 4.1.3). Det låga antalet kvinnor i DDR-processerna, trots att UNMIL innehade 15,5 % fler kvinnor än UNMISS, antyder att kvinnor inte blev inkluderade till samma grad som män. Dessutom hade kvinnor i UNMIL inte betydelsefulla möjligheter att bearbeta eventuella sexuella trauman vilket också saknades i UNMISS-processen. Det kan argumenteras att det saknades hjälp för kvinnors särskilda behov i samtliga fall inom den aspekten vilket inte är i enlighet med § 13.

Det kan även argumenteras att gender mainstreaming som norm är mer förankrad i UNMISS än i UNMIL eftersom man tog åtgärder för att inkludera kvinnors deltagande i flertalet aspekter av återanpassningsfasen. Man arbetade för att kvinnor skulle engagera sig och yttra sina åsikter genom intervjuerna och enkäterna där kvinnor kunde kommentera problem och rådgöra om framtida förbättringar. Att inkludera kvinnor i de kommunala mötena gav även möjligheter för inflytande och deltagande i projekten. Den existerande statistiken och kritiken om kvinnors deltagande och upplevelser tyder ytterligare på ett reflekterande av kvinnors roll i DDR-processerna, och kan hittas i båda fallen. Resultatet i UNSCR 1325: § 13 pekar på att gender mainstreaming kan hittas i återanpassningsprocessen i UNMISS, men problemet med det låga antalet kvinnor i båda programmen kvarstår. Dessutom har både UNMIL och UNMISS fått kritik för att inte ha kontext- och kulturell-drivna strategier som tar socio-ekonomiska och kulturella strukturer/faktorer i åtanke som hade kunnat påverka kvinnors behov och upplevelser i processen. Exempelvis kände många kvinnor i UNMIL oro för att delta i projekten på grund av den möjliga stigmatiseringen som kvinnor kan uppleva som ex-kombattanter. Som nämndes i punkt 2.2 *gender mainstreaming* har begreppet fått kritik att den inte är kontext- och kulturdriven, vilket stämmer överrens med resultaten i båda fallen.

Även om införandet av ett jämställdhetsperspektiv gav upphov till positiva resultat i respektive fall som låg i enlighet med § 13, var gender mainstreaming aningen mer framträdande i UNMISS än i UNMIL. I båda fallen var dock gender mainstreaming som en norm inte förankrad till den grad då kvinnor var jämlikt representerade i siffror, hade fått det stöd som eventuellt behövdes för kvinnors särskilda behov eller att kvinnors deltagande och engagemang var givet och normaliserat. Med hjälp av normteori kan man argumentera att tid kan ge upphov till en mer förankrad norm inom praktiken, eftersom UNMISS visar mer på gender mainstreaming än UNMIL, men att skillnaden är minimal.

4.3 Slutsats

Resultatet visar att gender mainstreaming i UNSCR 1325: § 5 var mer retoriskt framträdande i UNMISS än i UNMIL, vilket den också var på ett praktiskt plan i § 4. Dock är skillnaden mellan operationerna utifrån § 4 minimal och en generell avsaknad av gender mainstreaming och dess principer syns. I § 13 fanns gender mainstreaming till viss grad inom båda DDR-processerna men normen var mer förankrad i UNMISS än i UNMIL. Skillnaden mellan processerna är emellertid svår att urskilja och förbättringar behövdes inom båda. Genom att använda normteorins olika stadier argumenterar vi att gender mainstreaming som norm utvecklats från att delvis vara i steg 2 år 2000 (när resolution 1325 uppkom), till att i de tidiga stadierna hos UNMIL och UNMISS ha hamnat längre fram i steg 2. Vi kan även se en ytterligare förändring över tid mellan fallen, då UNMISS visar på en tydligare demonstrering (se tabell 1) av normen än UNMIL. Inom båda fallens tidiga stadier befann de sig inom steg 2, men i UNMISS syntes normen vara längre fram i livscykel. Utifrån vårt resultat är skillnaden synlig inom retoriken men minimal på det praktiska planet, vilket tyder på att normen kommer att behöva ytterligare tid till att förflytta sig till steg 3, vilket bland annat kräver lagstiftning. Normens långsamma utveckling kan förklara varför gender mainstreaming inte har varit fullkomligt effektivt i operationerna.

Slutligen belyser uppsatsen ytterligare utmaningar inom FN:s fredsoperationer, då UNSCR 1325 saknar kontext- och kultur-drivna strategier, samt att resolutionen riskerar behandla jämställdhet på ytan och inte på djupet. Att endast addera kvinnor till en process är inte alltid en lösning för att uppnå jämställdhet mellan könen, vilket är i enlighet med den kritik gender mainstreaming som koncept har fått.

Referenser

Primärt material

FN:s säkerhetsråd, 2000. *Resolution 1325*. [Elektronisk] <http://operation1325.se/hela-resolutionen>. Hämtdatum: 2018-01-06.

FN:s säkerhetsråd, 2003. *Resolution 1509*. [Elektronisk] <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Liberia%20SRes1509.pdf>. Hämtdatum: 2018-01-06.

FN:s säkerhetsråd, 2011. *Resolution 1996*. [Elektronisk] http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unmis/documents/sres1996_2011.pdf. Hämtdatum: 2018-01-06.

Sekundärt material

Barnes, Karen – 'Funmi Olonisakin, 2011. "Introduction" i Olonisakin, 'Funmi – Karen Barnes – Eka Ikpe (red.), *Women, Peace and Security*. New York: Routledge, s. 3-14.

Basini, Helen S. A., 2013. "Gender Mainstreaming Unraveled: The Case of DDR in Liberia", *International Interactions*, vol. 39, nr. 4, s. 535-557.

de Coning, Cedric – Diana Felix Da Costa, 2014. "United Nations Mission in the Republic of South Sudan (UNMISS)", *Oxford Handbooks Online*. [Elektronisk]. <http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199686049.001.0001/oxfordhb-9780199686049-e-13?print=pdf>. Hämtdatum: 2018-01-05.

Doerr, Sarah – Laura Kavazanjian – Christin McConnel – Sara Van Wie, 2010-2011. "A Gendered Examination of Education in the Reintegration Strategies of Liberia and Sierra Leone", *Harvard Africa Policy Journal*, vol. 7, s. 41-55.

Finnemore, Martha – Kathryn Sikkink, 1998. “International Norm Dynamics and Political Change”, *International Organization*, vol. 52, nr. 4, s. 887-917.

FN, 2002. *Gender Mainstreaming, An Overview*. New York: United Nations.

FN, 2006. “Gender Statistics - August 2006”. *United Nations Peacekeeping*. [Elektronisk] <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/aug06.pdf>. Hämtdatum: 2018-01-06.

FN, 2011. “Gender Statistics by Mission”. *United Nations Peacekeeping*. [Elektronisk] <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/aug11.pdf>. Hämtdatum: 2018-01-06.

FN, 2017. “Gender”. *United Nations Peacekeeping*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://peacekeeping.un.org/en/gender>. Hämtdatum: 2018-01-06.

FN, 2018. “Military”. *United Nations Mission in Liberia*. [Elektronisk] <https://unmil.unmissions.org/military-0>. Hämtdatum: 2018-01-06.

Jairo Munive, 2013. “Disarmament, Demobilisation and Reintegration in South Sudan, The Limits of Conventional Peace and Security Templates”. DIIS (=Danish Institute for International Affairs). [Elektronisk] http://pure.diis.dk/ws/files/58204/RP2013_07_Jairo_Disarmament_SouthSudan_web.jpg.pdf. Hämtdatum: 2018-01-06.

Karim, Sabrina – Kyle Beardsley, 2017. *Equal Opportunity Peacekeeping*. New York: Oxford University Press.

Ní Aoláin, Fionnuala – Dina Francesca Haynes – Naomi Cahn, 2011. *On the Frontlines, Gender War an the post-conflict process*. New York: Oxford University Press.

Olonisakin, 'Funmi – Eka Ikpe, 2011. “Conclusion” i Olonisakin, 'Funmi – Karen Barnes – Eka Ikpe (red.), *Women, Peace and Security*. New York: Routledge, s. 225-235.

Olonisakin, 'Funmi – Karen Barnes – Eka Ikpe, 2011. “Preface” i Olonisakin, 'Funmi – Karen Barnes – Eka Ikpe (red.), *Women, Peace and Security*. New York: Routledge, s. xviii-xx.

Sunstein, R. Cass, 1996. "Social Norms and Social Roles", *Columbia Law Review*, vol. 96, nr. 4, s. 903-968.

TDRP (=Transitional Demobilization and Reintegration Program), 2014. "Republic of South Sudan National DDR Programme 2013-2014 PILOT, Pilot Reintegration Project, Project Management Documentation". World Bank. [Elektronisk]
<http://documents.worldbank.org/curated/en/945851468007857984/pdf/926020WP0P11610eB0x385356B00PUBLIC0.pdf>. Hämtdatum: 2018-01-06.

UNDP (=United Nations Development Programme), 2012. "Assessment of Development Results: Evaluation of UNDP Contribution – Liberia". Evaluation Office. [Elektronisk]
<http://www.lr.undp.org/content/dam/liberia/docs/docs/Assessment%20of%20Development%20Results%20Liberia%202012.pdf>. Hämtdatum: 2018-01-06.

UNDDR (=United Nations Disarmament, Demobilization and Reintegration Resource Centre), 2018. "What is DDR?". [Elektronisk] http://www.unddr.org/what-is-ddr/introduction_1.aspx. Hämtdatum: 2018-01-06.

UN Women, datum saknas. "Concepts and definitions". *United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment for Women*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm>. Hämtdatum: 2018-01-06.

Wamai, Njoki, 2011. "UNSCR 1325 implementation in Liberia" i Olonisakin, 'Funmi – Karen Barnes – Eka Ikpe (red.), *Women, Peace and Security*. New York: Routledge, s. 52-65.